

Ολυμπίας Παπαδούκα: Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ... Οι απαρηγόρητες σελίδες της Ιστορίας μας

Την περασμένη Παρασκευή οι Εκδόσεις Αιογένης παρουσίασαν τη δεύτερη έκδοση του βιβλίου της Ολυμπίας Παπαδούκα «Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ». Παρουσίασαν το βιβλίο οι Π. Αρώνης, Φιφή Πρωτογερέλλη και η Ελένη Κυβέλου - Καμουλάκου.

«... Στρίγκλισαν και οι πόρτες. Άνοιξε αυτή η πρώτη πόρτα, η μεγάλη, η εξωτερική σιδερένια. Σε λίγο άνοιξαν και άλλες πόρτες, που αυτές οδηγούσαν σε διάφορους χώρους, όπου εκεί γινότανε η έρευνα για τα στοιχεία της κρατούμενης, που παίρνανε οι υπάλληλες της φυλακής. Μετά τις διατυπώσεις αυτές, άνοιξε τελευταία και η Πέμπτη σιδερένια πόρτα, που ώσπου ν' ανοίξει έκλεισε κιόλας ορμητικά πίσω μου, αφήνοντας ένα σκληρό βόγκο.

Έτσι αδειάστηκα στο εξωτερικό της φυλακής. Εδώ, πήχτρα μπροστά μου οι γυναίκες. Πήχτρα το μαύρο ρούχο. Μαύρα μαντήλια, μαύρα τσεμπέρια, μαύρα φουστάνια, όλα μαύρα. Ξέχειλη στο μαύρο η αυλή. Ηλικία; Από δωδεκάμισι ως ογδόντα χρονών. Τη μαυρίλα ετούτη έσπαγαν κάπως τ' ανοιχτόχρωμα φουστάνια των παιδιών (από δυο χρονών ως τα τέσσερα), που ανυποψίαστα τρέχανε στην αυλή...»

Φυλακές Αβέρωφ, στην οδό Αλεξάνδρας στο ύψος της Λασκάρεως και στις προσφυγικές πολυκατοικίες... Τις πρόλαβα. Χοντρή πέτρα, γωνιαστή στα παραπέτα αγκωνάρια. Άνοιξη 1966. Δ' Μαραθώνια Πορεία Ειρήνης. Εκεί περίμεναν η Μιμή και ο Βασίλης... Κι εγώ, μες την βροχή, κοίταγα μια το στιβαρό κτίριο, μια το άφοβο ατέλειωτο μουλιασμένο πλήθος, που διαρκώς κατέφθανε σε νέα κύματα... Είχαν πριν χρόνο αποφυλακιστεί και οι τελευταίοι του Εμφυλίου κι αναρωτιόμασταν: Λες να καταργηθούν οι φυλακές!..

Έφυγε το πετροπελεκητό κτίριο σα να το 'κρυσαν στα έγκατα της γης οι δαίμονες, που το κατοικούσαν, μαζί με τις βαριές σιδεριές, τα λουκέτα και τους «σπιούνους». Η εσωτερική αυλή με το μεγάλο φοίνικα στη μέση, που παρακαλούσε τόσα χρόνια, ν' ανοίξει η γη να τον καταπιεί, μετά από τόσα που είδε κι άκουσε... Στη ρίζα του ειπώθηκαν όλα τα βάσανα του τόπου, βουβά δακρυσμένα ή μοιρολογητά εξορίζοντας τα παραμύθια μας... Γύρω του χόρευαν οι μελλοθάνατες, που τις έπαιρναν για εκτέλεση κι αποχαιρετούσαν τούτο τον κόσμο, σίγουρες, ότι έτσι θα φέρουν έναν άλλον καλύτερο να μας αφήσουν.

Στις άνυδρες μέρες που ζούμε ήρθε βροχερός ο χειμώνας και μας δάκρυσε τις ψυχές για να ξεπλυθούνε κάπως σκόνες, ξεραίλες και ενοχές... Στις τρικυμίες των καιρών χάθηκαν η μια μετά την άλλη οι διαχρονικές αξίες, που μας ρίζωναν ανυποχώρητους σε τούτα τα χώματα κι ας τα διαφεντεύουν δυνάστες, που 'χασαν τη φερεγγυότητα και της δυναστείας τους.

Το βιβλίο της Ολυμπίας Παπαδούκα, ας ξύνει πληγές, έρχεται αλαφροπάτητο σαν ανοιξιάτικη βροχούλα να ποτίσει τις μνήμες για να ξαναβγάλουν φυλλαράκια: «Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ».

Σε β' έκδοση, μετά από 25 χρόνια ανατυπώθηκε, από τις Εκδόσεις Διογένης του Πέτρου Κουλουφάκου, το μοναδικό αυτό έργο της Ολυμπίας Παπαδούκα. Μνημειώδες γιατί από το 1981, που έγινε μορφετό στη σεμνή αγωνίστρια να το παρουσιάσει -αυτό, που αποτέλεσε έργο ζωής παράλληλο με τους αγώνες της και

προσφορά στον Γολγοθά, όσων έφυγαν...Προσωπογραφίες φτιαγμένες από τη συγκρατούμενη τους Βιργινία Βασιλείου μιλούν περισσότερο από χίλιες λέξεις... Φωτογραφίες της φυλακής βγαλμένες κρυφά από την Ολυμπία και από τον αδελφό της Θανάση, θυμίζουν στους παλιούς και γνωστοποιούν στους νεώτερους γιατί κάποιοι θα 'θελαν να σβήσει από το χάρτη. Μα τα έργα τους πληγές κακοφορμισμένες μεταφέρονται στις γενιές σαν το DNA. Είμαστε στην πιο καλότυχη γωνιά της γης. Θάλασσα, γη και ουρανός με τα ελέη του Θεού πάνω τους γι' αυτό και φθονεμένοι από πολλούς.

Η Ελένη Βασιλοπούλου, επιμελήθηκε με δέος το εξώφυλλο της έκδοσης, όπου καταγράφεται, ό,τι δεν υπάρχει πια, η είσοδος στις Φυλακές Αβέρωφ - οι επονομαζόμενες «Κεντρικά Γυναικεία Φυλακά». Εκεί ακριβώς, όπου σήμερα απλώθηκαν οι δικαστικές αίθουσες του «Θέμιδος Μέλαθρον» στη Λ. Αλεξάνδρας και Λασκάρεως. Το βιβλίο τυπωμένο ολόκληρο με το παλιό πολυτονικό σύστημα. Ζεστό και ζωντανό σα να θέλει να μαλακώσει τον πόνο από τις γραμμές του...

Γράφει προλογίζοντας η Βούλα Δαμιανάκου:... άνθρωπος σεμνός κι ηρωικός η Ολυμπία Παπαδούκα, αθόρυβα, επίμονα και επίμαχα κατασπαταλώντας τις ασθενικές δυνάμεις της, ξεπουλώντας, ό,τι είχε και δεν έχει -και τι να 'χει ένας ταμένος του αγώνα; -με όλη την ευθύνη εκείνου, που δεν ξέχασε αυτό πού και γιατί ξεκινήσαμε κάποτε όλοι εμείς, που λεγόμαστε αγωνιστές, αντιστασιακοί, προοδευτικοί αριστεροί, κατάγραψε κι αποθησαύρισε όλο αυτό το υλικό, που περιέχεται σε τούτο το πολύτιμο και φοβερό ντοκουμέντο για να το παραδώσει στην μνήμη των καιρών.

...Στο πρώτο μέρος καταγράφονται οι προσωπικές μαρτυρίες της, όπως της έζησε και της «δέχθηκε» η ίδια στις Φυλακές Αβέρωφ. Όλη η φρικτή εμπειρία και τα βιώματά της στη φυλακή κατά την ματωμένη εποχή του εμφύλιου σπαραγμού, τότε που στις Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ στριμώχθηκαν, βασανίστηκαν, δεινοπάθησαν, μαρτύρησαν, εκτελέστηκαν, οι γυναίκες της χώρας μας, όλες οι τάξεις και όλες οι ηλικίες: Γριές, χούφταλα, μανάδες αστραποκαμένες, γυναίκες νέες, χήρες που τους εκτέλεσαν τους άνδρες τους, κοπελίτσες ανήλικες, καταδικασμένες σε θάνατο, νήπια ορφανά μ' εκτελεσμένο πατέρα, που συμερίζονταν την μοίρα των μανάδων τους. Σε αφηγήσεις λιτές με δραματικές κορυφώσεις, φορτισμένες με γεγονότα που 'γραψαν την πιο απαρηγόρητη σελίδα της ιστορίας μας, καταγράφει πώς έζησαν εκεί μέσα χιλιάδες γυναίκες, πώς πήγαν να συναντήσουν το θάνατο η Σταθούλα, η Λαμπρινή Καπλάνη, η Δήμητρα Κορδαλή, οι μαθήτριες Ρέππα και Πολυγένους, η Σβώρου, η περίφημη μαθηματικός Ισμήνη Σιδηροπούλου, η πλύστρα Μαρία Λεοντιάδου, που όταν την παίρνανε για εκτέλεση είπε: δυο χέρια λιγότερα στις σκάφες του κόσμου»...

Η Παπαδούκα μαζεύει λέξη-λέξη τα τελευταία τους λόγια, ιερές υποθήκες για το έθνος μας απομνημονεύει όλη εκείνη την άφθαστη συμπεριφορά τραγικού μεγαλείου ευθύνης και αξιοπρέπειας του προδομένου λαού μας. Πώς πέρασαν τόσα μαύρα χρόνια στη φυλακή, πώς γέμιζαν τις μέρες τους, τις ασχολίες τους, την απαντοχή τους, την ψυχαγωγία τους, τα τραγούδια τους, τα γράμματα που μάθαιναν ως κι οι γιαγιάδες, τον «τηλέγραφο», δηλαδή τον κώδικα, που σκαρφίστηκε μια για να συνεννογιέται με τον κρατούμενο στις ανδρικές φυλακές άνδρα της. Γράφει πολλά η Βούλα με τον κρατούμενο στις ανδρικές φυλακές άνδρα της. Γράφει πολλά η Βούλα Δαμιανάκου γι' αυτή την κατάθεση ψυχής, που δεν απευθύνεται μόνο στις γυναίκες,

όπου γης αλλά στους ανθρώπους π' αντιστέκονται κι αλατίζουν έτσι την ανοστιά της στερημένης ζωής μας...

Πόσα χρωστούν στην Ολυμπία οι συγκρατούμενές της, αφού κατάφερε και μας κράτησε ζωντανό, ό,τι έφυγε ανεπιστρεπτί: ανθρώπους, στιγμές, ιστορίες, πόνο. Απύθμενο πόνο...και προδοσίες! Σακατεμένους, νεκρούς και ζωντανούς νεκρούς...Μαρτυρολόγιο, που κυλά σα δροσοσταλίδα στο πονεμένο καμίνι της μνήμης, μπροστά στο μεγαλείο της γυναικείας δικαιοσύνης και του κουράγιου: «Γιε μου, τρία λεφτά είναι ο θάνατος, βαστήξου μη μιλήσεις και φέρεις κι άλλον μέσα» ψιθύρισε στ' αυτί του αγοριού της την ώρα, που τον μακέλευαν οι βασανιστές, η γιαγιά Καστανίδου...

Τέτοιες μορφές συναντήθηκαν στ' αλωνάκια του μεγαλείου, που όρθωσαν τον τόπο μας άσπιλο μέσα από την αιματοποτισμένη απελευθέρωσή του και έθρεψαν μ' όνειρο και τη γενιά μας.

Αυτό το όνειρο, που πάνε πάλι να μας το καταστρέψουν οι ανειρήνευτοι.

Αθηνά Κακολύρη

Δημοσιεύθηκε: Εποχή τεύχος 810, 02-04-2006